

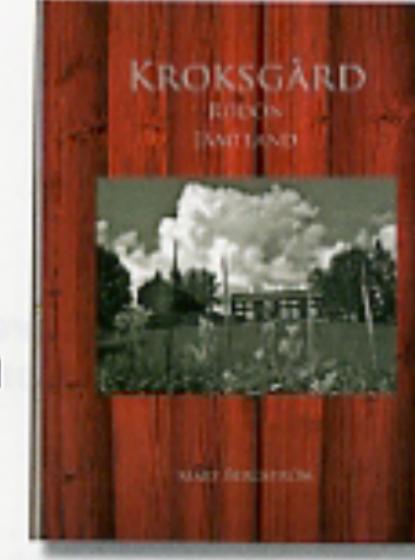
Kärleksfullt om gammal gård

Kroksgård, Rödön Jämtland

Mary Bergström

Atrani Förlag 2006.

336 sid. Pris ca 300:-

■ Bakom boken om Kroksgård ligger ett nära femtioårigt forskningsarbete – om gården, hela bygden, socknen och hur människorna genom seklerna format kulturlandskapet i en bondebygd som skulle nära sig industrialsamhället.

Den magnifika mangårdsbyggnaden Kroksgård i Dvärslätt, Jämtland, förvärvades 1957 av Mary Bergström och hennes man. Därmed inleddes ett kärleksfullt restaurerings- och inredningsarbete, och ett sökande efter gårdenas historia genom arkivstudier av bouppreteckningar, skattelängder, husförhörs längder och köpehandlingar, för att placera den i sitt socialhistoriska sammanhang.

Boken inleds med en något omständlig historielektion. Så följer en för etnologen intressant genomgång av näringsliv, bönders varusortiment, boskapsskötsel och skördeutfall, marknadsliv, postväsen och fattigvård i både krig och fred. Man deltar i kroksgårdsbornas liv med arbetsfördelning, matvanor, bröllop och begravningar. (Vet normalläsaren vad en likstol är? Jo att prästen hade rätt till en ko som arvade för en jordfastning.)

Den fyrbryggda 1600-talsanläggningen brann ner julen 1737. Ett domstolsprotokoll fastställer att ingen ovarsamhet förekommit, utan att elden spridit sig genom gnistbildning i svår storm. Därmed utgick brandstodshjälp med både kontanter och timmer. Förkolnat trä från branden kom i dagen vid renoveringen 200 år senare. Mary Bergströms dokumentation är föredömlig. Varje arkivuppgift anges med signum, varje citat med litteraturangivelse, varje bild med källa. En ägarlängd är sammanställd för Kroksgården.

Idag har ägarparet genom otaliga auktionsbesök återfört inredningen till 1700-talet. Man kan i boken studera vardagsting för åker och ång i uthusen, för matlagning vid spis och kök. I sal och gästrum står skåp och ständur med utsökta belägg för tidens högklassiga möbelmåleri.

Vi finner arbeten av »De Stora«; Anders Berglin, Olof Fjälström (signaturen OHS), Johan Edler – och här fastnar läsaren. Detta är en bokstavlig bildskön bok där länsmuseets förra chefsfotograf Birgit Jansson engagerat åtagit sig dokumentationen. Allt kompletterat med äldre fotomaterial fram till den begynnande industribebyggelsen med Tändsticks- och Tobaksfabrikerna.

Vid förvärvet låg mangårdsbyggnaden som en solitär. Genom åren har den kompletterats med gäststuga, loftbod, hårbre, bastu och sommarladugård, sammanbragta från olika håll och dessförinnan vederbörligen fotograferade på plats. Den sentida trädgården, författarens ögonsten, är rikt representerad och rekonstruerad med äldre växtsorter.

Den kunskapsrika boken är både lättläst, humorfyllt och underhållande. Men den borde kompletteras med en litteraturförteckning, liksom ett personregister. Tänk på detta när det blir dags för en andra utgåva!

Maj Nodermann

tidigare intendent vid Nordiska museet